

Feministisen väkivaltatutkimuksen ongelmista

■ Janne Kivivuori

Kiitän vastineista (Husso ym. 2012; Niemi 2013), joita sain feminististä väkivaltatutkimusta käsitelleeseen artikkeliini (Kivivuori 2012).

Kirjoituksessani esittämäni kriittiset näkökohdat voidaan karkeasti jakaa kahteen osaan. Kyse oli episteemisestä ja loogisesta arvioinnista, mm. sen pohtimisesta, onko feministinen väkivaltatutkimus sellaista, että se voi tuottaa omien hypoteesiensa vastaisia empiirisiä tuloksia. Toiseksi arvioin suuntauksen piirissä esitettyjä kantoja empiirisestä ja sisällöllisestä näkökulmasta, eritellen, mitä tietoja feministinen parisuhde- ja perheväkivallan oppikirjat jättävät huomiotta.

Episteeminen kritiikki. Tältä osin kirjoitukseni nosti esiin useita feministisen väkivaltatutkimuksen ongelmia: tutkimuksen aatteellinen lähtökohta, arviointikriteerien rajaaminen osatradition sisäisiksi, todellisuuden kielellisen luonteen relativistinen korostus yhdistyneenä totuuden korrespondenssiteorian mukaiseen ajatukseen, että muiden ajattelutavat ovat virheellisiä, selitysmallien oletettujen moraalipoliittisten seurausten nostaminen niiden arvioinnin kriteereiksi¹, omaan suuntaukseen kohdistuvan kritiikin tulkitseminen suuntausta tukevaksi näytöksi sekä selittelyn ja selittämisen sekoittaminen ja siihen liittyvä moralistinen hyökkäys empiirisiä tieteitä kohtaan. Vastineissa ei onnistuta kumoamaan näitä kritiikkejä. Koska vastineissa katsotaan, että näitä ongelmia ei ole feministisen väkivaltatutkimuksen oppikirjoissa, asiasta kiinnostuneiden ulkopuolisten

1 Ks. myös teoksessani *Rikollisuuden syyt* oleva kohta teorioiden vääristä arviointikriteereistä ja siinä lainaamani esimerkki feministisen väkivaltatutkimuksen piiristä (Kivivuori 2008, 38-43).

kannattaa lukea itse noita teoksia. Suosittelen sitä lämpimästi.

Professori Johanna Niemi toteaa kiinnostavasti ja mielestäni oikein, että feministiseen näkökulmaan on sisältynyt kielipoliisin piirteitä. Kun muiden tieteenalojen tuloksia toistuvasti kuvataan väkivaltaa oikeuttavina selittelyinä, empiirisen tieteen moraalisen paheksunnan ilmapiiri muodostuu läpitunkevaksi. Esimerkiksi puhe diskurssien ”kuulustelemisesta” (engl. *interrogate*) vie ajatukset konkreettisesti poliisitoiminnan maailmaan.

Empiirinen ja sisällöllinen kritiikki. Keskeisin kriittinen kysymyksenasetteluni koski sitä, onko feministisen väkivaltatutkimuksen valtarakenteita ja kontrollimotiivia korostava väkivallan selitysmalli empiirisen näytön tukema tai riittävä. Totesin tässä suhteessa feministisen väkivaltatutkimuksen – ja sitä välittävien oppikirjojen – keskeiseksi ongelmiksi haluttomuuden tai kyvyttömyyden selittää yksilötasoisista vaihtelua väkivalta-alttiudessa, valtaan ja kontrolliin viittaavan selitysmallin testaamiseen liittyvän tautologiariskin sekä muiden kuin valtaeroihin liittyvien tutkimustulosten huomiotta jättämisen.

Saamani vastineet ohittavat jokseenkin täydellisesti kysymyksen, onko feministisen väkivaltatutkimuksen kuva väkivallasta tosi tai riittävä. Vastineissa ei kiinnitetä huomiota uuden, laaja-alaisen käyttäytymistieteellisen tutkimuksen antamaan kuvaan parisuhdeväkivallan (ja muun väkivallan) yksilötasoisien vaihtelun syistä. Kuten artikkelissani korostin, kansainvälinen tutkimus on tuottanut useita tärkeitä tuloksia, jotka ovat ristiriidassa feminististen käsitysten kanssa. Ensinnäkin on todettu, että väkivaltalttiuden vaihtelua populaatiossa selittä-

vät vahvasti yksilötasoiset ja persoonallisuuden suhteellisen vakaisiin, varhain ilmeneviin piirteisiin liittyvät tekijät. Toiseksi on todettu, että väkivalta-alttius ja väkivaltariski *eivät* ole tasaisesti jakaantuneet sosiaaliseen kerrostumajaksoon, vaan riski on suurin sosiaalisesti huono-osaisissa ryhmissä. Kolmanneksi on saatu tukea sille näkemykselle, että väkivalta-alttius on pääsääntöisesti luonteeltaan laaja-alaista eikä yhteen uhrikategoriaan erikoistunutta. Näissä tutkimustuloksissa ei ole kyse mielipide- tai paradigmaeroista, vaan siitä, hyväksytäänkö psykologiset ja sosiaaliepidemiologiset tosiasiat rikoksentorjunnan perustaksi. Kun lukee feministisen väkivaltatutkimuksen oppikirjoja, on hyvin ongelmallista väittää, että ne edustaisivat erilaisia empiirisiä yhteiskunta- ja käyttäytymistieteitä (Husso ym. 2012, 63).

Mikä on keskeisintä. Yleisvaikutelmani vastineista on, että niissä vedetään savuverhoa tärkeiden, tutkimuksen sisältöä ja suuntaamista koskevien kysymysten eteen. Husson ym. kirjoituksessa huomio siirretään sisällöstä näkökulman puolustamiseen vetoamalla laadullisen tutkimuksen yleisiin linjauksiin. Niemen vastineessa – joka sinänsä on mielestäni huomattavasti kiinnostavampi – väistöaiheena toimi feminismiin sisäisten fraktioiden ja vivahde-erojen seikkaperäinen erittely.

Mikä sitten on tärkeintä? Ensinnäkin se, että feministinen väkivaltatutkimus on jättänyt huomiotta yhteiskunta- ja käyttäytymistieteiden keskeiset tulokset. Suuntaus on laiminlyönyt tärkeitä keskeistuloksia, kuten väkivallan yhteyttä yksilön persoonaan, sosiaaliseen asemaan ja päihteyksiin. Toiseksi feministinen väkivaltatutkimus ei oppikirjojensa lähdeperustan tasolla ole riittävästi yhteydessä globaalin tiedeyhteisön väkivaltatutkimuksen etulinjaan. Kolmanneksi, jättämällä huomiotta keskeisiä tuloksia heikennetään perheväkivallan torjunnan edellytyksiä.

Tutkimustarpeista. Totesin artikkelissani, että luetteloa feministisen väkivaltatutkimuksen huomiotta jättämistä seikoista voisi jatkaakin. Luettelon lyhyeen täydentämiseen tarjoutuu

tässä mahdollisuus. Feministisen väkivaltatutkimuksen panostus diskurssien ja ruumiifenomenologian tutkimukseen on jättänyt paitsioon useita tärkeitä tutkimussuuntia. Näitä ovat mm. aggregaattitaso analyysit kontrolli- ja tukijärjestelmien piirteiden vaikutuksesta parisuhdeväkivaltaan (Xie ym. 2012), rutiinotoimintojen teoriaan perustuva, alkoholin saatavuuden vaikutusta luotaava perheväkivaltatutkimus (Cunradi 2010) sekä tutkimus, joka tarkastelee aihepiiriin uutisoinnin vaikutusta parisuhdeväkivallan määrään (Vives-Cases ym. 2012). Myös patriarkaalisten asenteiden ulottuvuuk-sien ja yksilötasoisien vaihtelun tutkimus (Herzog 2007) on saanut vähemmän huomiota kuin aihe ansaitsisi, vaikka feministisen näkökulman luulisi motivoivan tällaista tutkimusta. Toki tarvitaan myös evoluutiopsykologista sekä biososiaalisten ja geneettisten tekijöiden tutkimusta (Buss & Duntley 2011; Pinto ym. 2010).

Parisuhdeväkivallan torjunnan vaikuttavuuden arviointiin tarvitaan uusia avauksia ja kokeellisia tutkimusasetelmia (Feder ym. 2011). Jatkossa kannattaisi tutkimuksessa ja yliopistojen menetelmäopetuksessa panostaa erityisesti systemaattisten katsausten ja meta-analyyysien metodologiaan (Esim. Davis ym. 2008; suomalaisena esimerkkinä ks. Danielsson & Mäkipää 2012) sekä tutkimusasetelmien näyttötasojen arviointiin (Kivivuori & Aaltonen 2009). Näiden metodien tarkoitus on pätevä tiedon yhteenve-to tavalla, jota tutkijan oma näkökulma tai kansalaisliikkeiden aatteet eivät ohjaa.

Katse tulevaan. Vastineisiin on helppo yhtyä siltä osin, että katset kannattaa rakentavasti kohdentaa tulevaisuuteen. Tutkimustarpeita riittää. Yhteisen pohjan muodostaa etenkin se, että kaikkien *tavoite* on aivan sama, parisuhde- ja muun väkivallan vähentäminen. Erimielisyys koskee siis *välineitä* eli tässä tapauksessa sitä, minkälainen tutkimus parhaiten tukisi kyseistä tavoitetta. Itse pitäisin tärkeänä, että myös Suomessa yleistieteiden – sosiologian, psykologian, terveystutkimuksen jne. – piirissä lisättäisiin parisuhde- ja muun väkivallan tutkimusta ja siihen perustuvaa ylintä opetusta selitysmallien

laaja-alaisuuden varmistamiseksi. Menetelmällisestä näkökulmasta tarvitaan lisäpanostusta paitsi kokeellisiin asetelmiin myös systemaattisiin katsauksiin ja meta-analyysiin, koska niiden avulla voidaan tiivistää esiin keskeisiä tuloksia, ilman että jokin ennalta valittu näkökulma rajaa katsetta. Sen sijaan Husson ym. mainitsemat suuntaukset, kuten ruumiinfenomenologia, psyykoanalyttinen yhteiskuntatutkimus ja diskursusiteoria, tuskin tuottavat tutkimustuloksia, joita voidaan käyttää väkivallan torjunnassa. Eiköhän ole jo selvää, että empiiristen yhteiskuntajen käyttäytymistieteiden kehitys on ajanut niistä ohi.

Kirjallisuus

- Buss, David M. & Duntley, Joshua D. (2011). The evolution of intimate partner violence. *Aggression and Violent Behaviour* 16, 411–419.
- Cunradi, Carol B. (2010). Neighborhoods, Alcohol Outlets and Intimate Partner Violence: Addressing Research Gaps in Explanatory Mechanisms. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 7, 799–813.
- Danielsson, Petri & Mäkipää, Leena (2012). *Systemaattinen kirjallisuuskatsaus sähköisen valvonnan vaikuttavuuteen*. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 114, Helsinki.
- Davis, Robert J. & Weisburd, David & Taylor, Bruce (2008). *Effect of Second Responder Programs on Repeat Incidents of Family Abuse*. Campbell Systematic Reviews 2008:15.
- Dixon, Louise & Graham-Kevan, Nicola (2011). Understanding the nature and etiology of intimate partner violence and implications for practice and policy. *Clinical Psychology Review* 31, 1145–1155.
- Feder, Lynette & Holditch Niolon, Phyllis & Campbell, Jacquelyn & Wallinder, Jan & Nelson, Robin & Larroy, Hattie (2011). The Need for Experimental Methodology in Intimate Partner Violence: Finding Programs That Effectively Prevent IPV. *Violence Against Women* 17, 340–358.
- Herzog, Sergio (2007). An Empirical Test of Feminist Theory and Research: The Effect of Heterogeneous Gender-Role Attitudes on Perceptions of Intimate Partner Violence. *Feminist Criminology* 2:3, 223–244.
- Husso, Marita & Keskinen, Suvi & Ronkainen, Suvi (2012). Sukupuolistuneen väkivallan tutkimus. *Tieteessä tapahtuu* 30:6, 59–64.
- Kivivuori, Janne (2008). *Rikollisuuden syyt*. Nemo, Helsinki.
- Kivivuori, Janne (2012). Feministinen väkivaltatutkimus: akateeminen liike ja ongelmallinen teoria. *Tieteessä tapahtuu* 30:5, 24–38.
- Kivivuori, Janne & Aaltonen, Mikko (2009). Vaikuttavuustutkimus. Teoksessa Janne Kivivuori (toim.): *Nuorten syrjäytyminen ja rikollisuus*. Suomessa tehdyn tutki-

muksen ja sen katvealueiden kartoitusta. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 94, Helsinki.

- Niemi, Johanna (2013). Naisia, miehiä ja sukupuolia. *Tieteessä tapahtuu* 31:1, 38–41.
- Pinto, Lavinia A. & Sullivan, Eric L. & Rosenbaum, Alan & Wyngarden, Nicole & Umhau, John C. & Miller, Mark W. & Taft, Casey T. (2010). Biological correlates of intimate partner violence perpetration. *Aggression and Violent Behavior* 15, 387–398.
- Vives-Cases, C., Torrubiano-Dominquez, J. & Alvarez-Dardet, C. (2009). The effect of television news items on intimate partner violence murders. *European Journal of Public Health* 19, 592–596.
- Xie, Min & Lauritsen, Janet & Heimer, Karen (2012). Intimate Partner Violence in the U.S. Metropolitan Areas: The Contextual Influences of Police and Social Services. *Criminology* 50, 961–992.

Kirjoittaja on Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen kriminologisen yksikön tutkimusjohtaja sekä sosiologian dosentti Helsingin yliopistossa.

Syksy Räsänen piti luennon maailmankaikkeuden rakenteesta *Tieteessä tapahtuu* -lehden ja Tiedonjulkistamisen neuvottelukunnan yhteisillä syntymäpäiväjuhllilla Heureka-sa 15.11.2012. Kuva: Aino Alatalo.